

Täiskasvanute täienduskoolitused

Täiskasvanute koolituse seadus

Käesolev juhend selgitab [täiskasvanute koolituse seaduse](#) (edaspidi TäKS) aluspõhimõtteid, täienduskoolitusasutuse pidamisele ja täienduskoolituse läbiviimisele kehtestatud nõudeid.

Riigikogu võttis hetkel kehtiva täiskasvanute koolituse seaduse vastu 18. veebruaril 2015. aastal, seadus jõustus 2015. aasta 1. juulil.

Loakohustus ja teatamiskohustus

Üks olulisemaid muudatusi, mille 2015. aastal jõustunud täiskasvanute koolituse seadus kaasa tõi, on, et suure osa täiskasvanute täienduskoolituste puhul kadus tegevus- või koolitusloa taotlemise kohustus ning asendus Eesti hariduse infosüsteemi (Haridus- ja Teadusministeeriumi poolt hallatav riiklik register) majandustegevusteate esitamise võimalusega. Erakooliseaduses toodud täiskasvanute koolituse tegevuslubade süsteem tunnistati kehtetuks, selle asemel nähti teatud valdkondades ette loakohustus, mis on kehtestatud vastavas eriseaduses.

See tähendab, et kui varem kehtinud korra kohaselt tekkis kõigil koolitusasutustel, kelle poolt korraldatav õpe kestis rohkem kui 120 tundi või 6 kuud aastas, tegevus- või koolitusloa taotlemise kohustus, siis alates 2015. aasta 1. juulist kehtib kõigi koolitusasutuste jaoks võimalus esitada Eesti hariduse infosüsteemi majandustegevusteade. Teatamiskohustuse või loakohustuse teke ei ole enam seotud koolituse mahuga.

Käesolevas juhendis käsitletakse tegevuslubadena Haridus- ja Teadusministeeriumi poolt täiskasvanute täienduskoolituseks väljastatavaid lube. Mitmeteks tegevusteks peavad ettevõtjad taotlema tegevusluba ka muudelt asutustelt. Asjaolu, et paljude koolitusasutuste jaoks kadus kohustus taotleda tegevusluba Haridus- ja Teadusministeeriumilt, ei tähenda, et kadusid ka teised loakohustused.

Koolitusasutused, kellele ei kehti eriseadusest tulenev kohustus taotleda Haridus- ja Teadusministeeriumilt tegevusluba, saavad soovi korral esitada majandustegevusteate. Majandustegevusteate saab esitada ka koolitusasutus, kellel on kohustus taotleda muult haldusorganilt tegevusluba. Seejuures ei ole majandustegevusteate esitamine kohustuslik, koolitusasutus võib valida, kas teade esitada või mitte. Täiskasvanute koolituse seadust kohaldatakse täienduskoolituste korraldajale vaid siis, kui ta on esitanud majandustegevusteate täienduskoolituse läbiviimiseks.

Majandustegevusteatega kaasnevad teatud eelised:

- õpilase võimalus saada õppepuhkust,
- õpilase võimalus saada tulumaksutagastust (lisatingimused kirjeldatud allpool),
- koolitusasutuse võimalus olla registreeritud Eesti hariduse infosüsteemis,
- koolitusasutuse võimalus teha koostööd Eesti Töötukassaga.

Avalikule sektorile saab pakkuda koolitusi vaid koolitusasutus, kellel on kehtiv majandustegevusteade. Ka hangetel osalemise eelduseks on majandustegevusteate esitamine. Riigi- ja kohaliku omavalitsuse eelarve ning struktuurifondi vahenditest on lubatud rahastada või hüvitada üksnes täienduskoolitusasutuse pidaja läbiviidavat täienduskoolitust, mis vastab TäKSis ja selle alusel kehtestatud õigusaktis sätestatud nõuetele.

Tulumaksutagastus koolituskuludelt

Kui isik osaleb sellisel täienduskoolitusel, mis vastab [tulumaksuseaduse](#) § 26 lg 2¹ sätestatud tingimustele, on õppijal õigus koolituskulud maksustamisperioodi tulust maha arvata. Selleks, et vastav info jõuaks eraisiku tuludeklaratsioonile, tuleb täienduskoolitusasutusel esitada Maksu- ja Tolliametile koolitusel osalenud isiku

andmed. Andmete esitamise vormil annab täienduskoolitusasutus Maksu- ja Tolliametile kinnituse, et koolitus, millel isik osales vastas tulumaksuseaduse nõuetele.

Majandustegevusteate esitanud või Haridus- ja Teadusministeeriumilt tegevusloa saanud koolitusasutuse poolt korraldatud koolitusel osalemine ei taga õppijale automaatselt õigust saada koolituskuludelt tulumaksutagastust. Tulumaksuseaduse § 26 lg 2¹ sätestab, et õppija täienduskoolituses osalemise kulu käsitatakse koolituskuluna juhul, kui koolituse läbiviijal on täienduskoolituse läbiviimiseks olemas tegevusluba või ta on selleks esitanud majandustegevusteate ning kui õppija osales eelnimetatud koolituse läbiviija täienduskoolituses, mille õppekava eesmärk on tasemeõppe õppekavas sisalduva või kutsestandardis kirjeldatud kutse-, ameti- või erialase kompetentsi saavutamine või keeleõpe. Autokoolis õppijal ei ole õigus saada koolituskuludelt tulumaksutagastust juhul kui ta osales järgmiste kategooriate koolitusel: AM; A; A1; A2; B; B1.

Seega peab tulumaksutagastuse saamiseks täiskasvanute täienduskoolituste puhul olema täidetud korraga vähemalt kaks tingimust:

- koolitusasutus on esitanud Eesti hariduse infosüsteemi majandustegevusteate või tal on tegevusluba
- ning õppekava eesmärk on tasemeõppe õppekavas sisalduva või kutsestandardis kirjeldatud kutse-, ameti- või erialase kompetentsi saavutamine või keeleõpe.

Loakohustus

Loakohustus kehtib neljas valdkonnas. Neil juhtudel ei tulene loakohustus täiskasvanute koolituse seadusest, vaid asjaomase valdkonna eriseadusest ([liiklusseadus](#), [keeleseadus](#), [turvaseadus](#), [raudteeseadus](#)). Tegevusloa peavad Haridus- ja Teadusministeeriumilt taotlema:

- mootorsõidukijuhi koolitust korraldavad isikud ja asutused,
- eesti keele tasemeeksami tegemiseks ettevalmistavat eesti keele õpet korraldavad isikud ja asutused,
- turvatöötaja õppe korraldajad,
- vedurijuhi koolituse korraldajad.

Seega jagunevad täienduskoolitusasutused, mille tegevust TäKS reguleerib, kaheks: täienduskoolitusasutused, kellele on asjakohase eriseaduse alusel väljastatud tegevusluba täienduskoolituse läbiviimiseks, ja täienduskoolitusasutused, kes on esitanud TäKSi alusel majandustegevusteate täienduskoolituse läbiviimise kohta. Majandustegevusteate saavad esitada koolitusasutused, kelle läbiviidavale täienduskoolitusele pole kehtestatud loakohustust (siinkohal on mõeldud Haridus- ja Teadusministeeriumi poolt väljastatavaid tegevuslube). Sama koolituse puhul ei kehti korraga teatamis- ja loakohustus, kuid on mõeldav, et üks ettevõtte korraldab nii koolitusi, mille korraldamiseks peab olema tegevusluba, kui ka koolitusi, mille korraldamiseks esitatakse TäKSi alusel majandustegevusteate.

Näiteks kui osaühing X korraldab nii eesti keele tasemeeksamiks ettevalmistavaid koolitusi kui ka inglise keele koolitusi, peab osaühing X taotlema keeleseaduse alusel eesti keele koolituste korraldamiseks tegevusloa. Inglise keele koolituste korraldamiseks tegevusluba taotleda ei saa, sest selleks puudub õiguslik alus ja osaühing X saab soovi korral esitada majandustegevusteate.

Enne 2015. aasta 1. juulit väljastatud load

Enne hetkel kehtiva täiskasvanute koolituse seaduse jõustumist erakooliseaduse alusel tööalase või vabaharidusliku koolituse läbiviimiseks väljastatud koolitusload või tegevusload kehtisid kuni 2016. aasta 30. juunini. Kehtetule koolitus- ja tegevusloale ning loa numbrile (nt: koolitusluba nr 78956 HTM) asutus oma veebilehel, tunnistustel või muudes dokumentides viidata ei või.

Kui Haridus- ja Teadusministeeriumi poolt mootorsõidukijuhi, turvatöötaja ja vedurijuhi koolitust korraldavale täienduskoolitusasutusele väljastatud tähtajalise koolitusloa kehtivuse lõpp oli 1. juuli 2014 või hiljem, muutus see tähtajatuks tegevusloaks (alus: [majandustegevuse seadustiku üldosa seadus](#) § 77). Koolitusasutus võib oma asutuse veebilehel, tunnistustel või muudes dokumentides viidata tegevusloale näiteks järgnevalt: „OÜ-le X on haridus- ja teadusministri 12.04.2013 käskkirjaga nr 224 väljastatud tegevusluba mootorsõidukijuhi koolituse läbiviimiseks kategooriates A, A1, A2, B ja C1.“.

Majandustegevusteate esitamine

Majandustegevusteate esitatakse elektrooniliselt Eesti hariduse infosüsteemi registrisse. Majandustegevusteate hakkab peale esitamist koheselt kehtima. See tähendab, et Haridus- ja Teadusministeerium ei anna sellele omapoolset kinnitust ega haldusakti majandustegevusteate esitamise kohta. Teate esitamise hetkest hakkab asutusele kehtima ka kohustus järgida kõiki täiskasvanute koolituse seadusest tulenevaid [nõudeid](#) (lingi alt avanev infokiri annab ülevaate täiskasvanute koolituse seadusest tulenevatest kohustustest). Majandustegevusteate on koolitusasutuse kinnitus, et ta järgib kõiki täiskasvanute koolituse seadusest tulenevaid nõudeid.

Erasektori esindajad (nt aktsiaselts, osaühing, täisühing, FIE) esitavad majandustegevusteate Eesti hariduse infosüsteemi haridusportaalil aadressil www.edu.ee. Esimese sammuna tuleb edu.ee portaali sisse logida (valige „Sisene“ lehe ülevaalt paremast nurgast ja seejärel valige „Sisene riigi autentimisteenusega“). Selleks, et esitada majandustegevusteate valige rolliks [ettevõtja roll](#). Sisse logimise järel jõuate lehele, millelt leiate muuhulgas valiku „Tegevusloa taotlus või majandustegevusteate“. Kui Teie asutus ei ole varasemalt Eesti hariduse infosüsteemi registreeritud, tuleb registrisse esmalt luua uus õppeasutus (valik: „Alustamiseks lisa uus õppeasutus“) ja seejärel on võimalik esitada majandustegevusteate.

Kõrgkoolid, kutseõppeasutused ja üldhariduskoolid saavad majandustegevusteate esitada Eesti hariduse infosüsteemi keskkonnas, sisenedes keskkonda aadressil www.ehis.ee.

Eesti hariduse infosüsteemi kasutajatugi (tehnilised küsimused seoses majandustegevusteate esitamisega): telefon 765 5050, e-post ehis.tugi@hm.ee.

Tegevusloa taotluse esitamine

Tegevusloa taotlus ja asjaomase eriseadusega kehtestatud dokumentatsioon esitatakse Haridus- ja Teadusministeeriumile elektrooniliselt Eesti hariduse infosüsteemi registrisse.

Tegevusloa saamisega kaasneb kohustus järgida tegevusala reguleerivatest eriseadustest ja täiskasvanute koolituse seadusest tulenevaid [kohustusi](#) (lingi alt avanev infokiri annab ülevaate täiskasvanute koolituse seadusest tulenevatest kohustustest).

Erasektori esindajad (nt aktsiaselts, osaühing, täisühing, FIE) esitavad taotluse Eesti hariduse infosüsteemi haridusportaal www.edu.ee kaudu. Esimese sammuna tuleb edu.ee portaali sisse logida (valige „Sisene“ lehe ülevaalt paremast nurgast ja seejärel valige „Sisene riigi autentimisteenusega“). Selleks, et esitada tegevusloa taotlus, valige rolliks [ettevõtja roll](#). Sisse logimise järel jõuate lehele, millelt leiate muuhulgas valiku „Tegevusloa taotlus või majandustegevusteate“. Kui Teie asutus ei ole varasemalt Eesti hariduse infosüsteemi registreeritud, tuleb registrisse esmalt luua uus õppeasutus (valik: „Alustamiseks lisa uus õppeasutus“) ja seejärel on võimalik asuda tegevusluba taotlema.

Kõrgkoolid, kutseõppeasutused ja üldhariduskoolid saavad tegevusloa taotluse esitada Eesti hariduse infosüsteemi keskkonnas, sisenedes keskkonda aadressil www.ehis.ee.

Eesti hariduse infosüsteemi kasutajatugi (tehnilised küsimused seoses tegevusloa taotluse esitamisega): telefon 765 5050, e-post ehis.tugi@hm.ee.

Täienduskoolitusasutuse pidaja avalikustab oma veebilehel ja loob võimalused tutvuda täienduskoolitusasutuses järgmiste andmetega:

- täienduskoolituse õppekorralduse alused (õppekorralduse alustes sätestatakse õppijate täienduskoolitusele vastuvõtu ja koolituselt väljaarvamise tingimused ja kord ning täienduskoolituse eest õpetasu maksmise, sellest vabastamise ja selle tagastamise tingimused ja kord ning teised õppe korraldamiseks olulised tingimused. Täienduskoolituse õppekorralduse alused kehtestab pidaja),
- täienduskoolituse õppekavad (täienduskoolitusasutuse pidaja ei pea avalikustama või tutvumiseks kättesaadavaks tegema õppekavasid ja nendega seotud täiskasvanute koolitajate andmeid, kui õppekava on lepingu alusel välja töötatud üksnes lepingus määratletud isikute koolitamiseks),
- täienduskoolituskursusega seotud täiskasvanute koolitajate nimed koos nende kompetentsust tõendava kvalifikatsiooni, õpi- või töökogemuse kirjeldusega,
- täienduskoolitusasutuse tegevuse kvaliteedi tagamise alused (täienduskoolitusasutuse tegevuse kvaliteedi tagamise alustes sätestatakse vähemalt täienduskoolituse õppekavade, täienduskoolituskursusega seotud täiskasvanute koolitajate ja õppekeskkonna kvaliteedi tagamise tingimused ja kord ning täienduskoolituse kohta tagasiside kogumise kord),
- loakohustusega täienduskoolituse läbiviimiseks antud tegevusloa andmed.

Täienduskoolitusasutuse pidaja teeb täienduskoolituses osalejale ja koolituse rahastajale teatavaks vähemalt järgmised andmed ja dokumendid:

- füüsilisest isikust ettevõtja puhul nimi, isiku- või registrikood, selle puudumise korral sünniaeg, ja olemasolu korral ärinimi, juriidilisest isikust ettevõtja puhul ärinimi ja registrikood;
- teise lepinguriigi ettevõtjast teenuseosutaja puhul sünniaeg, riik, asukoha aadress ja postiaadress, kui see erineb asukoha aadressist;
- teenuseosutaja kontaktandmed (telefoninumber, elektronposti aadress);
- loakohustusega tegevusala puhul tegevusloa andnud majandushaldusasutuse andmed;
- käibemaksukohustuslase puhul maksukohustuslasena registreerimise number;
- reguleeritud kutseala puhul iga erialaliit või sellesarnane asutus või isik, millesse teenuseosutaja kuulub, kutsenimetus ja liikmesriik, kus kõnealune nimetus on antud;
- teenuse hind, kui hinna määrab ette kindlaks teenuseosutaja;
- teenuse peamised omadused;
- vastutuskindlustuse või muu tagatise olemasolu nõude korral vastutuskindlustuse või muu tagatise suurus, rahaühik ja kehtivuse piirkond, kehtivuse algus- ja lõppkuupäev ning kindlustusandja või muu tagatise andja nimi ja kontaktandmed;
- ettevõtja kasutatavad üldtingimused ja -sätted sellise müügi järgse garantii kohta, mida ei ole ette nähtud seadusega, ning lepingu suhtes kohaldatava õiguse ja kohtualluvust puudutavate lepingusätete olemasolu ja kasutamise kohta;
- täienduskoolituse õppekava;
- täienduskoolitust läbi viiva täiskasvanute koolitaja nimi ja andmed tema kvalifikatsiooni kohta;
- täienduskoolituse toimumise aeg;
- täienduskoolituse läbiviimise koht ja aadress;
- õppemaksu suurus ja muud õpingutega kaasnevad kulud, sealhulgas õppevahendite kulud;
- õppemaksu tasumise kord ja tähtaeg;
- õppemaksu tagastamise alused ja kord;
- vaidluste lahendamise kord.

Täienduskoolituse õppekavas sätestatakse vähemalt järgmised andmed:

- 1) õppekava nimetus (õppekava nimetus peab võimalikult täpselt väljendama täienduskoolituse sisu ja ei tohi olla eksitav. Õppekava nimetuses ja õpiväljundites kirjeldatut peab olema võimalik etteantud õppeajaga saavutada. Õppekava nimetuses ei tohi kasutada üksnes ametinimetust);
- 2) õppekavarühm (käsiraamat: https://www.hm.ee/sites/default/files/kehtiv_01.01.2017_isced-f-2013_0.pdf);
- 3) õpiväljundid (kui täienduskoolituse eesmärk on kutsestandardis või riiklikus õppekavas või tasemeõppe õppekavas sisalduvate kompetentside omandamine või on eesmärgiks anda täienduskoolituse läbinule õigus mingis valdkonnas tegutsemiseks või pädevustunnistus, märgitakse see õppekavas eesmärgina ning õppekava koostamisel arvestatakse teiste seaduste alusel sellele koolitusele sätestatud nõuetega);
- 4) õpingute alustamise tingimused, juhul kui need on eeltingimuseks õpiväljundite saavutamisel;
- 5) õppe kogumaht, sealhulgas auditoorse, praktilise ja iseseisva töö osakaal (õppekava maht määratakse õppekavas akadeemilistes tundides, üks akadeemiline tund vastab 45 minutile);
- 6) õppe sisu;
- 7) õppekeskkonna kirjeldus (täienduskoolitusasutuse õppekeskkond peab olema piisav täienduskoolituse läbiviimiseks ning õppekava eesmärkide ja õpiväljundite saavutamiseks);
- 8) õppematerjalide loend, juhul kui need on ette nähtud;
- 9) lõpetamise tingimused ja väljastatavad dokumendid;
- 10) koolitaja kompetentsi tagava kvalifikatsiooni või õpi- või töökogemuse kirjeldus.

Õppekava koostatakse õpiväljundipõhiselt. Õpiväljundeid tuleb kirjeldada õppekava läbimiseks vajalikul miinimumtasemel. Täienduskoolituse eesmärgid ja õpiväljundid sõnastatakse nii, et nende alusel on võimalik hinnata õppekava läbinu teadmisi ja oskusi. Nõuded õppekavale on kehtestatud [täienduskoolituse standardis](#). Täienduskoolituse standardis on toodud minimaalsed nõuded õppekavale. Koolitusasutus võib soovi korral tuua välja ka muud andmed.

Tunnistus ja tõend

Täienduskoolitusasutus väljastab õppijale koolituse lõpus tunnistuse või tõendi.

Tunnistusel ja tõendil on kohustuslik välja tuua:

- täienduskoolituses osalenud või selle läbinud isiku nimi ja isikukood;
- täienduskoolitusasutuse nimi ja täienduskoolitusasutuse pidaja registrikood;
- majandustegevusteate registreerimisnumber Eesti hariduse infosüsteemis;
- õppekava nimetus;
- täienduskoolituse toimumise aeg ja täienduskoolituse maht;
- tõendi või tunnistuse väljaandmise koht ja kuupäev;
- tõendi või tunnistuse number;
- koolitajate nimed.

Tunnistusel või selle lisas tuuakse välja ka omandatud õpiväljundid ja õpiväljundite saavutatuse hindamise viisid. Kui õppekava on seotud kutsestandardi või tasemeõppe õppekavaga, tuleb tunnistusel viidata ka konkreetsele kutsestandardile või tasemeõppe õppekavale (või nende osale kui õppekava koostamise aluseks ei olnud kogu kutsestandard või tasemeõppe õppekava).

Tunnistus ja tõend allkirjastatakse täienduskoolitusasutuse pidaja poolt kehtestatud korras. Kõik täienduskoolitusasutuse poolt väljastatud tunnistused ja tõendid peavad olema nummerdatud ning nende üle peab pidama arvestust (nt Exceli tabel vms).

Koolitusel õpiväljundid omandanud ning hindamise (nt eksam/test/vestlus/grupitöö/proovitöö vms) edukalt läbinud õppijale väljastatakse tunnistus. Hindamisel mitteosalenud või hindamist mitte läbinud õppijale väljastatakse tõend. Tõend väljastatakse ka juhul kui koolitus ei lõppe hindamisega või juhul kui õppija koolituse katkestab. Koolituse katkestanud õppija tõendile märgitakse vaid need teemad, mille käsitlemisel õppija osales.

Kui koolitusasutusel on õigus korraldada rahvusvaheliselt tunnustatud sertifikaadiksameid, võib väljastada õppijatele lisaks ka neid tunnistusi või sertifikaate.